

K r z y s z t o f K a s p r z y k

Jak pomagać nietoperzom ?

Z A B O R S K I P A R K K R A J O B R A Z O W Y

C H A R Z Y K O W Y 2 0 0 8

Nietoperze fakty ogólne

- Są ssakami, pokryte są futrem, a młode karmią mlekiem.
- Przekształcone kończyny przednie umożliwiają tym zwierzętom lot. Są jedynymi ssakami potrafiącymi aktywnie latać.
- Na świecie opisano ponad 1100 gatunków nietoperzy, są drugim po gryzoniach tak bogatym w gatunki rzędem ssaków.
- Waga polskich nietoperzy: karlik malutki 6 gram – borowiec wielki 45 gram.
- Wszystkie europejskie nietoperze są owadożerne.
- W ciągu godziny nietoperz może złowić do 1000 owadów wielkości komara.
- W ciągu nocy są w stanie zjeść masę owadów odpowiadającą od 25 do 40% masy ich ciała.
- Poruszają się w ciemności wykorzystując zjawisko echolokacji tzn. orientacji przestrzennej polegającej na wysyłaniu dźwięków i analizie echa odbitego od otaczających przedmiotów.
- Dźwięki powstają w krtani, emitowane są zaś przez pyszczek (mroczkowate) lub przez nos (podkowcowate) w postaci wiązek krótkich sygnałów o wysokich częstotliwościach zazwyczaj niesłyszalnych przez ludzi (ultradźwięki).
- Żyją od kilku do ponad 30 lat. Wiek ssaków podobnej wielkości rzadko przekracza 5 lat.
- W Polsce stwierdzono 25 gatunków nietoperzy i wszystkie są prawnie chronione.

Dlaczego nietoperze są zagrożone?

Największym zagrożeniem dla nietoperzy jest człowiek, którego działania powodują ograniczenie bazy pokarmowej poprzez:

- zanieczyszczenia przemysłowe i komunalne,
- zanik mozaiki środowisk na skutek intensyfikacji produkcji w rolnictwie i leśnictwie,
- powszechne stosowanie środków ochrony roślin,
- melioracje ograniczające obszar występowania terenów podmokłych, będących miejscem żerowania niektórych gatunków.

Inne działania człowieka prowadzą do ograniczenia dostępu, bądź ubywania naturalnych i antropogenicznych kryjówek - miejsc rozrodu i zimowania:

- ubytek drzew dziuplastych (intensyfikacja produkcji w leśnictwie),
- zmiany technologii w budownictwie skutkujące zanikaniem nieużytkowanych poddaszy i strychów,
- konserwacja starych budynków, często przy użyciu toksycznych dla nietoperzy substancji chemicznych,
- zamykanie wlotów do piwnic, fortów i innych budowli ziemnych związane ze zmianą użytkowania tego rodzaju obiektów,
- niepożądana penetracja miejsc zimowania przez osoby postronne, wandalizm

W CIĄGU ROKU NIETOPERZE RODZĄ ZWYKLE JEDNO MŁODE. SPOŚRÓD SSAKÓW TEJ WIELKOŚCI MAJĄ NAJMNIJSZY PRZYRÓST NATURALNY. W KLIMACIE UMIARKOWANYM, OWADY BĘDĄCE POKARMEM NIETOPERZY WYSTĘPUJĄ JEDYNI W CIEPŁEJ PORZE ROKU. Z NASTANIEM CHŁODÓW NIETOPERZE ZMUSZONE SĄ DO HIBERNACJI, CZYLI OKRESOWEGO ODRĘTWIENIA, UMOŻLIWIAJĄCEGO PRZEŻYCIE NA REZERWACH TŁUSZCZOWYCH ZGROMADZONYCH PODCZAS LETNIEJ AKTYWNOŚCI. SĄ SSAKAMI POKRYTYMI FUTREM.

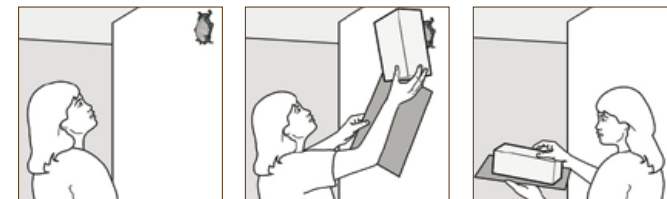

Nietoperze w naszym sąsiedztwie

WIOSNA I JESIEŃ

Nietoperze z różnych powodów odwiedzają nasze domy.

Najczęściej zalatują w poszukiwaniu okresowych schronień podczas wiosennych i jesiennych wędrówek. Spotykamy wtedy pojedyncze osobniki w różnych, często przypadkowych miejscach np. w przewodach wentylacyjnych, na ścianach korytarzy, za okiennicami.

Rycina za zgodą ©Copyright Bat Conservation International, www.batcon.org

Przestrzeń za okiennicami to ulubione miejsce schronienia nietoperzy.

Gdy do naszego mieszkania przypadkowo wleci nietoperz zamknijmy drzwi do innych pomieszczeń, otwórzmy szeroko okno i pozwólmy mu odlecieć. Jeśli nie odlatuje poczekajmy, aż się zmęczy i usiądzie na firanie lub ścianie, nakryjmy go wtedy słoikiem, kartonikiem lub plastikowym kubkiem i wsuńmy od spodu sztywną kartkę. Nietoperze nie atakowane nie kęsa, jednak podobnie jak inne dzikie zwierzęta w chwili chwytania mogą kęsać. Pamiętajmy więc o rękawicach. Nietoperza można również chwycić przez ręcznik i po zachodzie słońca, jak najszybciej wypuścić. Jeśli nietoperz nie odlatuje należy posadzić go na ścianie lub drzewie i następnego dnia sprawdzić czy odleciał.

Nagromadzenie odchodów to często jedyny ślad obecności nietoperzy na strychu.

Przeźnię między belkami to częste miejsce lokalizacji kolonii rozrodczej.

Sklepienie dachu to ulubione miejsce przebywania kolonii gacków brunatnych.

PÓŻNA WIOSNA I LATO

W tym okresie nietoperze tworzą kolonie rozrodcze składające się z samic oraz młodych. Młode nietoperze nie są zdolne

do samodzielnego lotu, więc jeżeli planujesz remont dachu zaplanuj go w okresie od sierpnia do początku kwietnia. W przypadku niewielkich zgrupowań sąsiedztwo kolonii jest mało uciążliwe. Jeśli nietoperzy jest więcej nagromadzenie odchodów może być uciążliwe dla mieszkańców domu. Rozłożenie arkusza folii PVC ułatwi sprzątnięcie gromadzących się odchodów, które można wykorzystać w ogrodzie jako cenny nawóz. W przypadku dużych kolonii nietoperzy należy dbać również o odpowiednią wentylację przestrzeni poddasza, w celu eliminacji wilgoci.

PÓŻNA JESIEŃ I ZIMA

Jeżeli stwierdziłeś obecność hibernujących nietoperzy we własnej piwnicy, nie niepokój ich. Choć wyglądają jak martwe pogrążone są w hibernacji, której cechą jest znaczne

obniżenie temperatury ciała i odrętwienie, nie dotykaj ich więc. Największe zagrożenie dla zimujących nietoperzy stanowią my. Sama tylko nasza obecność, ciepło naszego ciała i hałas oddziałują negatywnie na hibernujące zwierzęta, powodując ich przebudzenie. Wiąże się to ze znaczną stratą zgromadzonego na zimę podskórnego tłuszczu. W tym okresie nietoperze są zupełnie bezbronne. Czas, jaki potrzebują na podwyższenie temperatury ciała do stanu by mogły latać i zmienić miejsce pobytu, przekracza kilkadziesiąt minut. Dlatego każdy przypadek obudzenia, zwiększa ryzyko wyczerpania zapasów jeszcze przed nastaniem wiosny i w rezultacie głodowej śmierci zwierzęcia.

Zimujące nogi duże

PAMIĘTAJMY, że obecność hibernujących nietoperzy w budynku mieszkalnym nie stanowi jakiegokolwiek zagrożenia!

Jeżeli:

- obecność nietoperzy jest dla nas szczególnie uciążliwa,
- miejsce, w którym przebywają te zwierzęta nie jest dla nich bezpieczne,
- znalazłeś chorego, zranionego lub martwego nietoperza

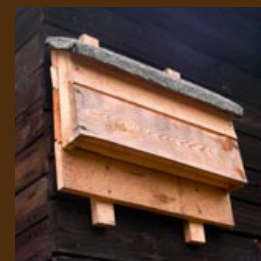
>> powiadom pracowników Parku Krajobrazowego

Jesteś prawdziwym przyjacielem nietoperzy?

Na drzewach w ogrodzie, ścianie domu możesz powiesić specjalne skrzynki - ich letnie schronienia. Wykonane z desek lub z trocino-betonu stanowią dobrą alternatywę dla dziupli - coraz rzadszych naturalnych schronień.

Przykład skrzynki drewnianej dla nietoperzy

Skrzynka ścienna to miejsce na założenie kolonii rozrodczej. Takie skrzynki można wieszać również wewnątrz budynków - w stodółach, na strybach etc.

Skrzynki trocino-betonowe to trwałe i sprawdzone miejsca tworzenia kolonii rozrodczych. Skrzynki nietoperzowe w odróżnieniu od ptasich można wieszać w większym zagęszczeniu, gdyż nietoperze preferują duże skupiska alternatywnych schronień.

Przegląd gatunków nietoperzy

Zaborskiego Parku Krajobrazowego

Karlik malutki *Pipistrellus pipistrellus*

Gacek brunatny *Plecotus auritus*

Mroczek późny *Eptesicus serotinus*

Nocek Natterera *Myotis nattereri*

Nocek duży *Myotis myotis*

Nocek duży *Myotis myotis*

Karlik większy *Pipistrellus nathusii*

Borowiec wielki *Nyctalus noctula*

Nocek rudy *Myotis daubentonii*

Nocki lydkowłose *Myotis dasycneme*

ZABORSKI PARK KRAJOBRAZOWY

89-606 Charzykowy • ul. Turystyczna 10 • tel./fax: (052) 39 609 64
www.zaborskipark.pl • e-mail: zaborypk@poczta.onet.pl

Tekst: K. Kasprzyk

Zdjęcia: K. Kasprzyk, M. Tomaszewski, T. Narczyński

Skład i druk: Drukarnia „STANDRUK”, Chojnice, tel. (052) 39 743 32

WYDANO ZE ŚRODKÓW
WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU
OCHRONY ŚRODOWISKA
I GOSPODARKI WODNEJ
W GDAŃSKU

ZABORSKI PARK KRAJOBRAZOWY

89-606 Charzykowy • ul. Turystyczna 10

tel./fax: (052) 39 609 64

www.zaborskipark.pl • e-mail: zaborypk@poczta.onet.pl

WYDANO ZE ŚRODKÓW
WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU
OCHRONY ŚRODOWISKA
I GOSPODARKI WODNEJ
W GDAŃSKU